

ชื่อการค้นคว้าแบบอิสระ

การแพร่กระจายและการยอมรับผงน้ำตาลเกลือแร่ของ
มารดาชาวกะเหรี่ยงในการรักษาโรคอุจจาระร่วงสำหรับ
เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี: กรณีศึกษาบ้านขุนปวย ตำบลแม่วิน
กิ่งอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน

นายสมเกียรติ เบญจศาสตร์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาภูมิศาสตร์

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี สิงหนेत्र ประธานกรรมการ
อาจารย์ ดร.พงษ์อินทร์ รักอริยะธรรม กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิตยา ประพุทธินิติสาร กรรมการ

บทคัดย่อ

ในการศึกษาการแพร่กระจายและการยอมรับผงน้ำตาลเกลือแร่ของมารดาชาวกะเหรี่ยง
ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงสำหรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี: กรณีศึกษาบ้านขุนปวย ตำบลแม่วิน
กิ่งอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบและกระบวนการแพร่
กระจายผงน้ำตาลเกลือแร่ของมารดาชาวกะเหรี่ยง 2) ปัจจัยทางด้านสังคม-เศรษฐกิจ บทบาท
ขององค์กรและตัวการในการแพร่กระจายที่มีส่วนส่งเสริม สนับสนุนการยอมรับผงน้ำตาลเกลือแร่
ของมารดาชาวกะเหรี่ยง ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงอย่างไร

วิธีการศึกษาเป็นการสำรวจภาคสนาม หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์มีบุตรคน
เดียวและบุตรมีอายุต่ำกว่า 5 ปี การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาและการถดถอยพหุ

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการแพร่กระจายผงน้ำตาลเกลือแร่มีลักษณะการแพร่กระจาย
แบบบุคคลต่อบุคคล ตัวการสำคัญในการแพร่กระจายได้แก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ญาติ เพื่อนบ้าน
และตำรวจตระเวนชายแดน อุปสรรคของการแพร่กระจายมี 2 ประเภทคือ 1) อุปสรรคทาง
กายภาพที่มีผลต่อการเข้าถึง อันได้แก่ภูมิประเทศที่เป็นภูเขา ระยะทางที่ห่างไกลและการคมนาคม

ที่ไม่เพียงพอ และ 2) อุปสรรคทางด้านวัฒนธรรม ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดโรคและความรุนแรงของโรค รวมทั้งวัฒนธรรมทางด้านภาษาทั้งภาษาพูดและความสามารถในการอ่านออกเขียนได้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับผงน้ำตาลเกลือแร่ นั้น ปรากฏว่ารายได้สุทธิต่อปีของครัวเรือนและการติดต่อกับองค์กรการแพร่กระจายนอกหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์กับการยอมรับในเชิงบวก ส่วนจำนวนคนในครัวเรือนและอายุของมารดานั้นมีความสัมพันธ์กับการยอมรับในเชิงลบ

Independent Study Title: The Diffusion and Adoption of Oral Rehydration Salts by Karen Mothers for Treatment of Diarrhoeal Diseases Among Children Under Five Years: A Case Study of Ban Khun Puai, Tambon Mae Win, King Amphoe Mae Wang, Changwat Chiang Mai

Author Mr. Somkiat Benjasart

M.S. (Geography) Master of Science in Geography

Examining Committee :

Assistant Prof. Dr. Anchalee Singhanetra Chairman

Dr. Pong-in Rakariyatham Member

Assistant Prof. Nittaya Prabhudanitisarn Member

Abstract

This study, "The Diffusion and Adoption of Oral Rehydration Salts by Karen Mothers for Treatment of Diarrhoeal Diseases Among Children Under Five Years: A Case Study of Ban Khun Puai, Tambon Mae Win, King Amphoe Mae Wang, Changwat Chiang Mai" was conducted for the purpose of 1) studying the pattern and diffusion process for oral rehydration salts of Karen mothers, and 2) how various factors such as socio-economics, the role of organized diffusion, and change agents, have contributed to adoption of oral rehydration salts by Karen mothers for treating diarrhoeal diseases.

The field survey method was used in this study. The unit of analysis was all mothers who have only one child under five years old. Descriptive statistics and multiple regression analysis were also used in this study.

This study found that the diffusion pattern of oral rehydration salts was by a face-to-face basis. Important change agents were public health officers. Others were relatives, neighbors and border police. Barriers to diffusion were twofold: 1) physical barriers to accessibility, such as mountainous topography, long distances and inadequate transportation, and 2) cultural barriers such as beliefs about disease causes and severity, language and literacy.

Factors which related positively to oral rehydration salts adoption included household income and contact with outside diffusion agents. Negative factors included the number of labours in the household and the age of mothers.